

THƯ HÙNG KÊ

Lâm Thụy Phong

Đá gà – Một trò chơi ngày Tết xa xưa

Tôi có một đam mê về gà nòi. Thú đam mê này đã theo tôi từ lúc còn rất trẻ, qua cặp gà tre mà ba tôi đã nuôi làm cảnh, khi ông về quản lý khách sạn của ông nội tôi ở Hà Tiên, sau ngày đình chiến.

Lớn lên, năm đệ ngũ (1966-1967), tôi ngồi kế bên Huỳnh Quốc Bửu trong Petrus Ký. Chúng tôi chia sẻ với nhau đam mê gà. Sau giờ học, hai đứa chúng tôi rủ nhau ra “chợ chó” đường Hàm Nghi kiếm gà.

Chúng tôi đi coi người ta đá độ ở Quân vụ Thị trấn đường Lê văn Duyệt, hay ở cổng trại Phi Long. Tôi thích nghe các sư kê bàn về vảy và thế đá của gà. Tôi không hiểu gì cả: án thiên, phủ địa, vấn cán hoành khai, hàng nội, hàng ngoại .v.v. và v.v... Tôi đã năn nỉ ông thầy gà ở Hoà Hưng dạy tôi cách xem vảy gà. Ông mỉm cười, vuốt tóc tôi và nói: “Ráng học chữ đi cháu. Sau này làm quan, làm thầy, lấy chữ nuôi thân. Học làm gì mấy cái vảy, có bổ ích gì đâu?”

Nghe vậy, tôi không dám nài nỉ ông thêm. Tuy nhiên đam mê gặm nhấm trong tôi không nguôi từ đó.

Khi qua Pháp, người bạn rất thân của tôi gốc gác ở miền Bắc, giáp với vương quốc Bỉ, nghe tôi kể chuyện đá gà trên quê hương đã xa. Anh có nhã ý mời tôi về Lille thăm trang trại của ông ngoại anh, và để giúp tôi tìm hiểu về thú đá gà của người Pháp.

Tôi đã được tiếp đón một cách ân cần như đưa con trong nhà. Ông ngoại của bạn tôi vui vẻ giảng nghĩa cho tôi nghe về nghề nông tại Pháp. Và trong bầy gà đang ăn ngoài sân, tôi có để ý vài con gà trống mang dáng vóc của con gà nòi mà tôi đã thấy trên quê hương bên kia bờ đại dương.

Tôi hỏi ông về nguồn gốc của những con gà này. Ông cho biết đó là giống gà đá đã lai lâu đời. Xưa kia, vùng này cũng có thói quen tụ tập mỗi cuối tuần, cặp gà đá độ... Sau đó, luật nghiêm cấm, thú vui đó dần dần chìm vào quên lãng theo thời gian.

Nghe ông kể, đam mê trong tôi vừa bừng sống dậy đã chợt tắt.

Phải đợi gần 30 năm sau, trở về Lai Vung, tôi mới có dịp nối lại đam mê đầu đời.

Chúng tôi gồm có sáu người, trên ba chiếc xe gắn máy, theo hương lộ nối liền Lai Vung đi vào Ô Môn.

Con đường này dưới thời Pháp thuộc đã được tráng nhựa, bây giờ chỉ còn đất và đá lửa chĩa. Chúng tôi phải lách theo từng viên đá lót đường mà đi. Xe chỉ sang được tới số 2, đôi lúc phải trả về số 1 vì mất trớn. Đó là chưa kể khi qua cầu, tôi phải xuống xe vì xe không qua nổi. Chiếc cầu

ván gập ghềnh, gỗ cây mục nát nhiều chỗ, bắt ngang nhánh sông chằng chịt không dứt.

Mặt trời đã quá đỉnh đầu, nắng gắt. Tôi nhìn đồng hồ, chỉ mới hơn 9 giờ sáng. Hai bên là ruộng lúa, uốn éo theo từng cơn gió thoảng. Gió hắt mùi lúa lẫn mùi bùn non, trong cánh đồng ngập nước, sau cơn mưa ngày hôm qua.

Cách vài trăm thước, một túp lều tranh với cái cầu khỉ bắt ngang ao để đi vào nhà. Bầy vịt vui đùa, bơi lội dưới nước kiếm ăn. Trong sân, dưới bóng mát của tàng tre, vài cái bội với con gà nòi đỏ tía thật đẹp. Gà nòi mẹ dẫn bầy con vừa gầy giống, bơi đất tìm mồi, tíc tíc gọi đàn con...

Tôi không bao giờ có đủ khả năng để diễn tả hết cái đẹp của quê hương mà tôi vừa tìm lại được sau 30 năm xa cách.

Hơn một giờ đồng hồ, chúng tôi đến nơi. Nói là trường đá cho có vẻ văn chương, thật ra chỉ là một cái sân rộng, kế bên có cây nhãn già đang cho trái, một giòng sông nhỏ nương theo bờ ruộng, chạy đi thật xa...

Dân đá gà đã tụ tập đông đủ. Tiếng người bàn cãi pha lẫn với tiếng gà gáy từng hồi. Tôi như bị thu hút hoàn toàn vào không gian chung quanh. Đam mê trong tôi bùng bùng sống dậy. Mãnh liệt hơn bao giờ hết!

Nếu miền Bắc có những con gà chiến Nghi Tầm Nghĩa Đô, miền Trung không thiếu những chiến kê ở đất Bình Định, Quảng Ngãi, Khánh Hòa... thì miền Nam, đặc biệt nếu chỉ nói về quê của nhà tôi,

giống gà Cao Lãnh, Sa Đéc đã từng một thời vang bóng, danh bất hư truyền...

Hơn nữa, tôi lại có cái may mắn được thưởng thức trận so tài của hai con gà nổi tiếng từ lâu trong vùng. Thật không uổng công chúng tôi lặn lội đi xem.

Con gà tía, bộ lông đỏ hung như chuyển sang màu máu. Đúng là chiến kê thượng thặng.

Con gà bông, dáng đứng hạt mưa. Ướt ngực ứng thiên. Không hổ thẹn là kê vương một cõi.

Con gà tía nhìn địch thủ bặm trợn như muốn ăn tươi nuốt sống. Tiếng gáy của nó dài, đếm được sáu âm. Nhưng thật ra, hai tiếng sau chỉ là tiếng rít dài như gà tre: “âm minh thủ đoản”, gà này có biệt tài biết dùng thế, xoay trở để ra chiêu.

Cái mồng trích ôm sát vào đầu thật gọn gàng. Mắt màu vàng thau, có những tia máu chạy đều đến con ngươi nhỏ, đen bóng. Mí mắt hình chữ điền, gò má cao, càng làm tăng thêm vẻ mặt lì lợm của khuôn mặt gà “chí tử bất thoái”.

Thân hình gọn, thon như trái bắp. Cặp cánh ôm sát vào thân. Màu lông đỏ chấm phá bằng những lông vàng như sao. Lông đuôi “phụng vĩ”, dài phết đất, được cắt cho gọn lại.

Chân phân ba, “lưỡng túc tam phân”. Cặp đùi to và đẹp. Gà rừng đá rất chính xác, lanh lẹ, ăn đòn thể trả đòn!

Cẳng gà to vừa phải, màu vàng nghệ. Vảy bóng, trong sáng, có điểm vết chàm xanh. “Hở chảo”, gà đá liên cước, đã nạp, ít gì hai chiêu mới chịu buông địch thủ.

Ngón chân dài, không đổ chảy. Trên móng có những vảy đôi đúng cách. Gà có tiền đạo và chi đạo như gà rừng rất hiếm. Ngàn con chỉ có một!

Khác với con tía, uy dũng của quan võ, con gà bông có nét thanh lịch của quan văn.

Lông trắng điểm bông xanh thật hài hòa. Cặp mắt bạc, con ngươi màu xanh da trời lơ lửng. Từ mí mắt tới mỏ bằng phẳng và sâu, cho thấy gà này biết chịu đựng, lợi dụng thời cơ ăn miếng trả miếng, không phải thuộc loại “đâu đâu nhịn miệng”.

Cái cổ no tròn, phân cách xương sọ bởi một cái rãnh thật nhỏ, phải sờ tay mới biết. Đây là đầu gà khôn lanh, biết né và tránh đòn tử để sanh tồn.

Đôi cánh từ hông bung ra và ôm thật sát vào lưng như loài quạ núi. Lông mả rậm. Nhỏ như kim, trắng điểm đen, phủ xuống gần tới cựa.

Phao câu đôi, “hai bình dầu”. Lông đuôi cứng và nhiều là gà đứng nước khuya.

Nếu con tía lắc khắc, “túc túc” liên tục gọi mái thì con bông trầm tĩnh trong dáng vóc thư sinh, nho nhã. Chân nó bước cao, khi sắp chạm mặt đất lại xòe ra:

*Nhút thời chắm muối quăng ra
Nhì thời lắc mặt, thứ ba né lồng*

Tuy nhiên, xem xét kỹ lại, con bông không phải tay vừa. Nó có những vảy tốt để bảo vệ sanh mạng: vảy án thiên bên chân phải và phủ địa bên chân trái giữa được cựa đâm độc. Ngoài ra còn vảy hổ khẩu nằm tại cựa kim như hai đoạn đao, lợi hại vô cùng.

Về tiền đao, con tía trên con bông một bậc. Nhưng về hậu đao, con bông vượt trội: hàng hậu đúng cách, vuông vắn, no tròn. Hàng kèm đi sát với hàng độ từng vảy một, càng lên cao càng to lớn ra rõ rệt.

Ngược lại, con tía bị “thất hậu”, “tiền phú hậu bần”. Hàng kèm và hàng độ lên cao rời rạc. Có ăn độ phải trả độ và có khi phải trả bằng sanh mạng của mình...

Hai con gà sau khi được làm nước, ra sân để sửa soạn thư hùng.

Con tía thủ thế để đầu sát mặt đất. Nó vẫn túc túc gọi mái và thỉnh thoảng mổ xuống

đất như ăn lúa. Con gà này mới sắp trận đã cho thấy khôn ngoan, xảo quyệt và ma giáp của nó rồi !

Con bông không thiếu kinh nghiệm, nó dùng “hư chiêu xạ nhập” làm con tía phải bay lên để né. Hai con quần thảo, dò xét nhau từng bước một.

Lựa cơ bất ý, con tía nhảy thật cao, dùng kế “thọc huyết”, tung đôi chân đá thọc vào ngực địch thủ. Con bông chống trả, dùng “liên cước” đỡ đòn và “quăng” vào mặt kẻ địch. Thật là kỳ phùng địch thủ.

Nhang đầu đã dứt, hai con chỉ dò xét nhau để tìm thế ra chiêu...

Suốt hai hiệp kế tiếp, con tía ở thế thượng phong, áp đảo. Con bông phải rút về thế thủ, chun vào cánh đối phương để né đòn thù tới tấp. Thỉnh thoảng nó mới phản công, dùng thế “mã kỵ” búa vào lưng con tía.

Gần cuối hiệp ba, con bông bị thương nặng. Mặt và cần cổ chỉ toàn máu chảy ra có giọt. Hai con gà đã bắt đầu thấm đòn. Có vết máu chảy xuống đùi của con tía.

Hai con dùng cần cổ lấn nhau. Lúc đi trên, khi chạy dưới...

Ít nhất hai lần, người ta cứ ngỡ con bông bỏ chạy. Khi hai con nhảy lên nạp, nó kêu lên một tiếng rồi ca bài “tẩu mã”. Cả trường gà ồ lên một tiếng. Con tía vội rượt

theo. Bất thần, con bông dùng thế “hồi mã thương” quay lại thật lẹ, tạt hai chân vào đầu đối phương như trời giáng. Cú đá mạnh đến nỗi con tia bật té ngửa. Nhưng trong nháy mắt nó kịp thời đứng dậy, thủ thế để tiếp tục cuộc chiến chưa tàn.

Ở hiệp thứ tư, con tia càng ra nhiều đường độc áp đảo. Con bông lại bị trúng thêm đòn, cánh bên trái xệ xuống, hoàn toàn không còn xếp lên được nữa. Nó cố gắng giữ thế thủ, gỡ thế, chịu đựng đòn giống bão tới tấp.

Hầu như cả đấu trường đều nghiêng phần thắng về con gà lông đỏ. Mỗi khi nó ra đòn, người ta cổ võ, reo hò từng hồi...

T. thất vọng ra mặt, chắc thua nặng độ này. Tôi nhìn nó an ủi:

- Chưa chắc đâu ! Con bông chưa nằm là nó chưa thua.

Máu trên đầu con bông càng ra nhiều hơn, chảy xuống con mắt bên phải đã khép lại. Máu rỉ có giọt, rớt xuống bộ lông lem lút máu...

Cả hai con đang đi nước khuya, mệt chí tử, mở mở rộng để thở... Mặc dù con bông tả tơi như thế, tôi vẫn tin rằng nó chưa ra chiêu cuối.

Quả như tôi thầm nghĩ, con bông đi đòn đũa, chui vào cánh đối phương. Con tia tìm cách phá thế, cả hai con quay vòng vòng... Bất thần, con bông cắn ngay miếng da thừa trên lưng địch thủ làm điểm tựa, đá thốc lên. Người ta thấy con tia lao đảo một vòng rồi quỵ chân xuống, nằm nghiêng một bên cánh trái. Nó cố ngẩng đầu lên. Cặp mắt như thất thần, máu từ miệng trào ra và gục đầu xuống chết tốt.

Nó đã bị trúng chỗ tử. Cựa ghim vào hang cua, xuyên qua đầu lá phổi...

Chiều sắp về trên quê hương. Mặt trời đã xuống thấp. Bầu trời xanh, mây trắng ửng hồng, chim rủ nhau về tổ từng đàn... Như tôi trở lại quê hương sau 30 năm cách biệt.

Lâm Thụy Phong - Paris 8.2001

(Viết tặng những ơn nghĩa ở Lai Vung và trường lớp 7/2 PK 1964, Dương Xuân Phúc, dân Cao Lãnh)

Thơ sâu tâm

Đặng Tấn Phúc

Tình chỉ đẹp khi còn dang dở
Đời mất vui khi đã vẹn câu thề...
Hồ Dzếnh

Muộn màng

Bây giờ đang khóc hay cười,
Tiễn đưa cô Chín cô Mười sang sông.
Yêu ai sao cứ muộn màng,
Mỗi lần muốn ngỏ là nàng sang sông.
Trễ dò nên lại chờ mong,
Chờ thêm vài chuyến lưng còng má teo.
Già rồi phải ngủ chèo queo,
Tội cho cái kiếp dò chiều hẩm hiu.

Bài đáp

Hẩm hiu anh chớ vội buồn,
Gông đeo vào cổ anh nào sướng chi.
“Tự do” hai chữ khó tìm,
Sao không giữ lấy mà mong nợ người.
Nợ tình khổ lắm anh ơi !
Năm không coi vậy chứ mà sướng hơn ?!!